

BIEŽĀK SASTOPAMĀS KOKU SUGAS LATVIJAS MEŽOS

Lielāko daļu – 54% Latvijas mežu aizņem lapu koki, pārējos 46% – skuju koki.

KOKU SUGA	%	KOKU SUGA	%	KOKU SUGA	%
Priede	28,9	Bērzs	27,9	Baltalksnis	9,8
Egle	17,0	Apse	7,7	Osis	0,8
Pārējie skuju koki	0,1	Melnalksnis	5,1	ozols	0,7
				Pārējie lapu koki	2,0

Pēc MSI datiem

Parastā priede

Pinus sylvestris L. –

Plašāk izplatītā kokaugu suga Latvijā. Vienmāju priežu dzimtas skuju koks, izteikts saulmīlis, ar taisnu slaidu stumbru un spēcīgu sakņu sistēmu, var sasniegt līdz 40 m augstumu. Skujas 3-7 cm garas aug pa divām, pie koka paliek 2-3 gadus, pumpuri sveķaini. Mūža ilgums ir 200-500 gadu. Zied maija beigās vai jūnija sākumā, pēc ziedēšanas izveidojas čiekura aizmetnis, sēklas nogatavojas pēc 2 gadiem novembrī un izbirst nākamā gada aprīlī – jūnijā. Aug nabadzīgās smiltis augsnēs un slapjās kūdras augsnēs, auglīgās augsnēs aug zaraina.

Parastā egle

Picea abies –

Vienmāju priežu dzimtas skuju koks, izteikti ēnietīga koku suga. Var sasniegt līdz 40 m augstumu. Eglei ir sekla sakņu sistēma, to bieži izgāž vējš. Mūža ilgums ir 200-300 gadu. Skujas pa vienai ar kātiņu, pie koka paliek 5-10 gadus. Sāk ziedēt 25-30 gadu vecumā. Egles zied maijā, čiekuri ienākas tā paša gada oktobrī, sēklas izbirst pavasarī – martā, aprīlī. Egles aug barības vielām bagātākās augsnēs nekā priedes, bet slikti panes pārpurvošanos. Ilgi var augt citu koku noēnojumā.

Bērzs *Betula* – Latvijā saimnieciski nozīmīgas ir divas bērzu sugas.

Āra vai Kārpainais bērzs

Betula pendula – gaismas prasīgs vasarzaļš, vienmājas koks ar baltu mizu (tāsi), kas vēlāk sākot no celma daļas pārveidojas par melnu, biezu krevi. Koki var sasniegt 30 m augstumu, mūža ilgums 150 gadi. Jaunos zarus klāj sīkas „kārpiņas”. Sakņu sistēma dziļa un plaša, samērā vēja noturīga. Ziedi ir sakopoti spurdzēs, zied lapu plaukšanas laikā. Sēklas nogatavojas jūlija beigās līdz septembra sākumam, izplata vējš. Bērzi vairojas arī veģetatīvi ar celmu atvasēm, veidojot atvasājus.

Purva vai Pūkainais bērzs *Betula pubescens* – līdzīgs āra bērzam, nesasniedz tik lielu augstumu, miza arī veciem kokiem ir balta un gluda līdz koka apakšai. Zari ir stāvi, dzinumi klāti ar sīkiem, pūkainiem matiņiem, aug mitrās vietās, aukstuma un vēju izturīga, mazāk gaismas prasīga suga.

Parastā apse *Populus tremula* –

Ātraudzīga, gaismas prasīga, sala izturīga, bet vēja neizturīga koku suga. Vasarzaļš, divmāju koks ar plašu vainagu, gludu, zaļganpelēku mizu. Koki var sasniegt 40 m augstumu, mūža ilgums līdz 150 gadiem. Sakņu sistēma ļoti plaša. Zari trausli, pumpuri ar daudzām zvīņām, lapas apaļas, vibrē vismazākajā vēja plūsmā. Ziedi ir viendzimuma, sakopoti spurdzēs. Zied aprīlī pirms lapu plaukšanas, apputeksnē vējš, sievišķajās spurdzēs attīstās sīkas sēklas līdz 2 mm garas, ar zīdainu matiņu pušķi, izbirst maija beigās – jūnija sākumā. Apse vairojas arī ar sakņu atvasēm, pirmajā gadā tās var sasniegt pat 2 m augstumu. Apse vislabāk aug labi drenētā, trūdvielām bagātā augsnē, bieži slimo ar stumbrā serdes trupi un cieš no meža dzīvnieku bojājumiem.

Baltalksnis

Alnus incana –

Ātraudzīga, gaismas prasīga, sala un vēja noturīga koku suga. Vasarā, vienmājas koks ar slaidu stumbru, gludu gaiši pelēku mizu. Tas var sasniegt līdz 25 m augstumu un 60 gadu vecumu. Uz saknēm ir gumiņbaktērijas, kas uzlabo augsni. Jaunie dzinumi pūkaini, lapas apakšpuse pelēkzaļa, pūkaina. Baltalkšņa vīrišķie ziedi – cilindriskas spurdzes, sievišķie ziedi – olveidīgas vārvas, zied martā, apputeksnē vējš. Auglis piecstūrainis divspārnu riektiņš. Augļi ienākas septembrī, nobirst pakāpeniski no septembra līdz martam. Baltalksnis vairojas arī ar celmu atvasēm. Pārsvārā aug mēreni mitrās, trūdainās māsmilts augsnēs, ātri ieviešas neapstrādātās lauksaimniecības zemēs un grāvmalās.

Melnalksnis

Alnus glutinosa –

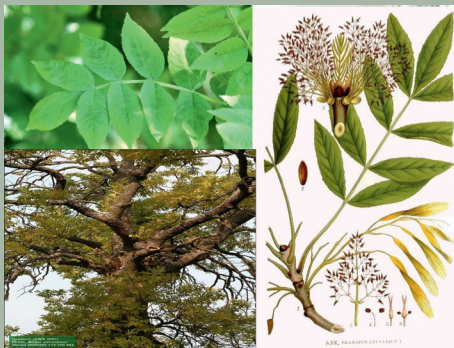
Ātraudzīga, saulmīļu, vēja izturīga koku suga, slikti panes apēnojumu, bargās ziemās var apsalt. Vasarā, vienmājas koks, ar slaidu, taisnu stumbru, gludu tumši brūnu mizu. Tas var sasniegt 30 m augstumu un 120 gadu vecumu. Kokam ir spēcīga, dziļa sakņu sistēma, uz saknēm ir gumiņbaktērijas. Melnalkšņa vīrišķie ziedi – cilindriskas spurdzes, sievišķie ziedi – olveidīgas vārvas, rudenī pārkoksnējas, līdzīgas maziem čiekuriņiem. Zied martā – aprīlī, augļi – brūni riektiņi, kas sāk izbirt oktobrī. Sēklas izplata sniega ūdeņi. Līdz 60 gadu vecumam melnalksnis dod celma atvases. Aug pārsvārā auglīgās, trūdvielām bagātās augsnēs ar tekošu gruntsūdeni upju, ezeru un grāvju krastos. Vecus melnalkšņus bojā stumbra trupe. Kaitēkļi un meža dzīvnieki bojā maz.

Parastais osis

Fraxinus excelsior –

Cietais lapu koks, vasarā, gaismas prasīgs koks (jaunie oši līdz 20 gadu vecumam panes apēnojumu) ar spēcīgu, pašu, siki sazartu sakņu sistēmu. Koks ar taisnu, slaidu stumbru un pelēku vai brūnganu mizu. Koki sasniedz 40 m augstumu, mūža ilgums līdz 350 gadiem. Lapas nepāri plūksnaini saliktas no 7-11 lapiņām, ziedi siki sakārtoti skarās. Osis zied aprīlī – maijā pirms lapu plaukšanas. Apputeksnē vējš. Sēklas – saplacināti riektiņi, ienākas oktobrī un nobirst pakāpeniski. Vairojas arī ar celmu atvasēm („jāatsēdina uz celma” apmēram 10 cm virs zemes). Osis labi aug trūdvielām bagātā, pietiekami mitrā augsnē, kuras sastāvā ir arī kaļķi. Oši cieš no pavasara vēlajām salnām, bargās ziemās mēdz apsalt, Nereti slimo ar stumbra un zaru vēzi, to stipri bojā meža dzīvnieki.

Parastais ozols

Quercus robur –

Cietais lapu koks, vasarā, gaismas prasīgs koks ar taisnu stumbru un ļoti spēcīgu sakņu sistēmu (mietsakne sasniedz 5 m dziļumu). Miza jauniem kokiem gluda, samērā plāna, vēlāk veidojas kreve. Ozols var sasniegt 40 m augstumu un 800 gadu vecumu. Ozols zied reizē ar lapu plaukšanu. Vīrišķie ziedi – skrajas spurdzes, sievišķie ziedi pie sakopotu pa 1 vai vairākiem uz gara kāta. Augļi – zīles, ko ietver bļodiņa (cepurīte), ienākas septembrī – oktobrī un tūlīt nobirst, tās izplata putni. Ozolam ir nepieciešama auglīga augsne. Lai stumbrs augtu taisns, ar maziem sānu zariem tam ir nepieciešams sānu apēnojums. Jauniem kokiem kaitē salnas un dzīvnieku bojājumi.

KOKU SUGU SADERĪBA

- Bērzs ar priedi ir konfliktsugas. Pārāk tuva bērza augšana priedei var būtiski ietekmēt priedes augšanu.
- Nesader jaunas priedes ar apsi, jo uz apšu lapām ziemo parazitisko sēņu sporas, kas inficē priedes dzinumus.
- Egle ir ēncietīga, tāpēc tā ļoti labi aug zem priedēm un bērziem, kur var veidot otro stāvu un bieži vien var izaugt arī par valdaudzi.
- Egles saderība ar melnalksni ir līdzīga kā eglei ar bērzu.
- Baltalksnis labprāt aug auglīgā augsnē, tāpēc sākumā parasti izkonkurē citas augošās koku sugas. Ar laiku ēncietīgā egle var veidot otro stāvu vai izaugt virs baltalkšņiem.

Čiekurs

Izdevējs: LLKC Meža konsultāciju pakalpojumu centrs
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku novads, LV 3018
Tāl.: +371 63050477, fakss: +371 63050450
mkpc@mkpc.llkc.lv www.mkpc.llkc.lv

PROJEKTU LĪDZFINANSĒ
EIROPAS SAVIENĪBA

ELFLA
EIROPAS LAUKSAIMNIECĪBAS FONDS LAUKU ATTĪSTĪBAI:
EIROPA INVESTĒ LAUKU APVIDOS

